

УДК 79:008](477)»20»

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-4-19>**Андрій КОНОНЕНКО**

здобувач, Київський національний університет культури і мистецтв, вул. Є. Коновальця, 36, м. Київ, Україна, 01601

ORCID: 0009-0008-7447-1127**Бібліографічний опис статті:** Кононенко, А. (2024). Теорія інтермедіальності в сучасному науковому дискурсі. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 138–143, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-4-19>

ТЕОРІЯ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Мета статті – виявити сутність поняття «інтермедіальність» та проаналізувати використання означеної дефініції в сучасних закордонних наукових дослідженнях. **Методологія.** Застосовано аналітичний, системний та типологічний метод для вивчення феномену «інтермедіальність» та його осмислення як унікального явища цифрового суспільства; метод термінологічного аналізу, інтерпретації та операціоналізації понять, для розуміння та осмислення змісту поняття «інтермедіальність»; метод узагальнення. **Наукова новизна.** Розглянуто та узагальнено представлені у наукових працях сучасних закордонних дослідників визначення поняття «інтермедіальність», виявлено сутнісні ознаки, типологію та проблематику інтермедіальності відповідно до напрямку наукових досліджень; констатовано на доцільності використання теорії інтермедіальності для дослідження художніх продуктів та практик, представлених в сучасній видовищній культурі України. **Висновки.** Інтермедіальність - явище із глобальним впливом і здатністю створювати нові форми художніх і критичних інновацій, що може знайти способи їх розповсюдження, об'єднати культурні спільноти і використовуватися як засіб для інноваційних культурних практик. Екстраполяція представлених у сучасному науковому вимірі дефініцій поняття «інтермедіальність» на проблематику видовищної культури перших десятиліть XXI ст. дозволяє розглядати його як специфічний тип структурних взаємозв'язків у продуктах і практиках видовищної культури, що заснований на взаємодії лексики різних видів мистецтва в системі єдиного художньо-естетичного цілого; наявністю в культурному продукті або практиці таких образних структур, що містять інформацію про різні види мистецтва.

Теорія інтермедіальності, що з культурологічних позицій розглядає різноманітні аспекти взаємодії мистецтв, проблеми художнього тексту в тексті, взаємодію різних лексичних систем та ін., відкриває значні перспективи для дослідження художніх продуктів та практик, представлених в сучасній видовищній культурі України.

Ключові слова: інтермедіальність, інтертекстуальність, медіа, культурологічні дослідження, цифровізація, мультимодальні культурні простори.

Andrii KONONENKO

PhD student, Kyiv National University of Culture and Arts, 36, E. Konovaltsia St, Kyiv, Ukraine, 01601

ORCID: 0009-0008-7447-1127

To cite this article: Kononenko, A. (2024). Teoriia intermedialnosti v suchasnomu naukovomu dyskursi [The theory of intermediality in modern scientific discourse]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 138–143, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-4-19>

THEORY OF INTERMEDIALITY IN MODERN SCIENTIFIC DISCOURSE

The purpose of the article is to reveal the essence of the concept of «intermediality» and to analyze the use of this definition in modern foreign scientific research. **Methodology.** An analytical, systematic and typological method was applied to study the phenomenon of «intermediality» and its understanding as a unique phenomenon of the digital society; a method of terminological analysis, interpretation and operationalization of concepts to understand and understand the meaning of the concept of «intermediality»; generalization method. **Scientific novelty.** The definition of the concept of «intermediality» is considered and presented in a general way in the scientific works of modern foreign researchers, the essential features, typology and problems of intermediality in accordance with the direction of scientific research are revealed; the expediency of using the theory of intermediality for the study of artistic products and practices presented in the modern entertainment culture of Ukraine was ascertained. **Conclusions.** Intermediality is a phenomenon with global influence and the ability to create new forms of artistic and critical innovation that can find ways to spread them, unite cultural communities and be used as a vehicle for innovative cultural practices. Extrapolation of the definitions of the concept of «intermediality» presented in the modern scientific dimension to the problems of the spectacle culture of the first decades of the 21st century. allows you to consider it as a specific type of structural relationships in the products and practices of spectacular culture, which is based on the interaction of the vocabulary of different types of art in

the system of a single artistic and aesthetic whole; the presence in a cultural product or practice of such figurative structures containing information about various types of art.

The theory of intermediality, which considers various aspects of the interaction of arts, the problems of the artistic text within the text, the interaction of different lexical systems, etc., from a cultural standpoint, opens up significant prospects for the study of artistic products and practices presented in the modern entertainment culture of Ukraine.

Key words: *intermediality, intertextuality, media, cultural studies, digitalization, multimodal cultural spaces.*

Актуальність проблеми. Розмивання кордонів у культурних продуктах і практиках проявляється в синтезі різних видів мистецтва, створенні єдиного цілісного художнього простору, поєднанні художнього з нехудожнім, міжжанровій та міжродовій взаємодії, мультимедійності, інноваційному комбінуванні текстів, аудіального та візуального, внаслідок чого виникають і еволюціонують різноманітні форми відео- та кіноінсталяцій, колористично-музичні видовища, бодіарт, цифрова література, перформанси, енвайронменти, хепенінги та ін. Трансформаційні процеси на рівні ціннісних стратифікацій галузі культури, характерні для перших десятиліть ХХІ ст., зумовлені переформатуванням моноваріантної концепції світу на поліваріантну парадигму, актуалізують звернення до феномену інтермедіальності, що в загальному сенсі розуміють як особливий тип відносин, що виникає між медіа, проте багатозначність поняття передбачає уточнення питання термінології, типології та проблематики крізь призму сучасних культурологічних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному закордонному вимірі теорія інтермедіальності отримала широке висвітлення у культурологічних працях та дослідженнях медіа. Зокрема мова йде про публікації Ю. Херкман, М. Лейтонена, Ю. Мюллера, Е. Хес-Лютіша, В. Вольфа, К. Дженсена та ін. Українськими науковцями найбільшого розвитку теорія інтермедіальності отримала в літературознавстві. Так, наприклад, інтермедіальність як спосіб використання художньою літературою інших видів мистецтва та як методологію порівняльного аналізу художнього твору і культури в цілому розглядає О. Попова (2017); дослідженню поняття інтермедіальності в контексті творення художнього тексту присвячено статтю І. Чаюн (2023); культурсеміотичний, медіатехнологічний, комунікативний підходи у дослідженні поняття «інтермедіальність» аналізує Н. Лупак (2019); інтермедіальність як естетизацію художнього дискурсу досліджує О. Маленко (2014);

теоретичним проблемам взаємодії мистецтв і інтермедіальності як категорії літературознавства й медіології присвячено публікацію Г. Савчук (2019) та ін. Проте існує нагальна потреба в дослідженні теорії інтермедіальності з позиції сучасної культурології.

Мета дослідження: виявити сутність поняття «інтермедіальність» та проаналізувати використання означеної дефініції в сучасних закордонних наукових дослідженнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виникнення поняття «інтермедіальність» безпосередньо пов'язане з художніми рухами та комп'ютеризацією. У 60-ті рр. ХХ ст. Д. Хігінсом, учасником групи художників «Fluxus», було введено в критичний дискурс поняття «інтермедіа» для означення мистецьких проєктів, в яких традиційні види мистецтва та медіа комбінуються для створення нових форм (одним із показових прикладів є візуальна поезія, що стала результатом синтезу графічного дизайну та поезії) (Jensen, 2010, с. 87).

На сучасному етапі термін інтермедіальність активно використовується в зв'язку з розвитком цифрових технологій і зазвичай відносно до гіпертекстів. У закордонному та вітчизняному науковому вимірі представлено різні дослідницькі підходи, зумовлені відмінними принципами і підходами трактування двох складових понять – «медіа» та «інтер». У 1985 р. термін «інтермедіа» було використано для назви гіпертекстового проєкту в Університеті Брауна, а систематичний концептуальний аналіз інтермедіальності пов'язаний з дискусією про цифровізацію та Інтернет, особливо з їх впливом на текстуальність.

Порівняно новий термін «інтермедіальність» (від англ. *inter – media/art intermedia/interart*), поява якого безпосередньо пов'язана з новим сенсовим наповненням терміну «медіа» (Фесенко, 2017), було введено у науковий вимір німецько-австрійським літературознавцем О. Ханзен-Льове, який крізь призму культуросеміотичного підходу пропонує розуміти інтермедіальність у широкому розумінні як створення

цілісного поліхудожнього простору в системі культури, а у вузькому – особливий тип внутрішньотекстових взаємодій в художньому творі, зумовлених поєднанням кодифікацій різних видів мистецтв, що створюють метамову культури. Каналами художніх комунікацій між різними видами мистецтва при цьому виступає медіа – художні засоби та методи різних видів мистецтва або самі мистецтва (Hansen-Löve, 1983, с. 291–318).

На початку 1990-х рр. німецькі учені Ю. Мюллер (Jürgen Müller) та Е. Хес-Люттих (Ernest Hess-Lüttich) почали розвивати концепцію інтермедіальності як частину теорії гіпертексту (HessLüttich 1999, с. 688–689).

На думку Ю. Мюллера, варто розрізнити поняття інтермедіальності та інтертекстуальності, зокрема недоцільно розглядати перше явище як приватний випадок другого, оскільки інтертекстуальність є взаємодією вербальних текстів або текстів всередині єдиного семіотичного коду, а інтермедіальність заснована на кореляції розрізнених медіаканалів або перекладі одного художнього коду на інший та їх подальшій взаємодії (Müller, 1996, с. 36). Отже, інтермедіальність є великою мірою наслідком ускладнення принципів організації художнього тексту, що запозичує та асимілює властивості текстів, що належать іншим видам мистецтва (Wolf, 1999, с. 27). Дослідник наголошує на тому, що інтермедіальності властиве подолання обмежень, характерних для інтертекстуальності, що зосереджена переважно на дослідженні літературного середовища – це сприяє здійсненню аналізу взаємодії між різними медіа та збагаченню дослідження аспектом соціокультурних функцій цих процесів (Muller, 2010, с. 18). Сучасні європейські науковці підтверджують продуктивність концепції інтермедіальності в контексті розширення погляду на культурні, економічні та соціальні стосунки між різними медіа.

Завдяки поняттю інтермедіальності теорія інтертекстуальності була суттєво розширена і стала використовуватися для аналізу нових цифрових текстових форм, заснованих на інформаційно-комунікаційних технологіях. На сучасному етапі інтермедіальність досить поширена концепція в дослідженнях мистецтва і комунікацій, що використовується також літературознавцями, музикознавцями,

культурологами та ін. Характерним для сучасної гуманітаристики є використання терміну «інтермедіальність» замість поняття «взаємодія мистецтв», оскільки воно сприяє виявленню особливих типів внутрішніх зв'язків у творах, що спираються на образність різних видів мистецтва. Зокрема, дослідники стверджують, що замість поняття «взаємодія мистецтв» у сучасних дослідженнях кіно, живопису, музики, театру та ін. все частіше використовується «інтермедіальність» (Besson, 2014).

Складність трактування поняття «інтермедіальність» великою мірою пояснюється акумулювання кількох ключових значень приставки «inter» – «між», «серед» та «взаємно», оскільки в цьому значенні воно означає специфічний механізм взаємодії медіа, при якому медіа, що контактують не лише поєднуються в єдиному синтетичному просторі (наприклад, театральному, кінопросторі та ін.), але й інтегруються один в одного, розмиваючи кордони, здійснюючи суттєвий взаємовплив, трансформуючи та видозмінюючи встановлені до цього форми. Таке позиціонування інтермедіальності дає можливість розширити сферу наукових інтересів з технологічних аспектів співвідношення медіа до рецепційної проблематики. Поняття «медіа» (від лат. *medium* – між, серед, проміжне), що в ХХ ст. використовувалося для означення будь-якого феномену масової культури, надзвичайно затребуване в сучасній науці, а його трактування суттєво відрізняється відповідно до галузі знань: від засобу комунікації (журналістика та теорія комунікації), до особливого середовища (хімія, фізика) та ін. У контексті інтермедіальності медіа зазвичай використовується в розумінні способу передачі інформації, тобто каналу комунікації; засобу масової інформації; знакової системи; середовища, в якому виробляються, транслуються та естетизуються культурні коди. Отже, акумулювання в понятті інтермедіальності одразу кількох значень та можливість змішання акцентів відповідно до специфіки об'єкту дослідження, уможливорює розгляд даного феномену як унікальної взаємодії знакових систем (лексики) різних мистецтв, що створюють цілісність певного культурного продукту чи практики.

Водночас якщо раніше основними напрямами дослідження інтермедіальності були різноманітні аспекти взаємодії літератури та інших

мистецтв, окремі форми взаємодії в першу чергу високої культури, а також інтермедіальності медіа, тобто дослідження інтермедіальних форм у контексті сучасних комунікаційних процесів, що висвітлюють особливості виробництва, поширення, функціонування та споживання кіно-, радіо, телепродукції та ін. (тобто аналізують будь-які об'єкти сучасної популярної та масової культури), на сучасному етапі відбувається поєднання цих напрямів. Великою мірою означена тенденція зумовлена: руйнуванням традиційних естетичних цінностей і формуванням нового естетичного розуміння взаємодії мистецтва і медіа; безпрецедентним розширенням аудиторії, яка споживає медіапродукцію; виникненням інноваційних форм виробництва, поширення та споживання культурних об'єктів, характерних для цифрової доби; виникнення медіапростору – цифрового потоку, що сформований розгалуженою мережею образів, нарративних структур та дискурсивних елементів (Appardurai, 1990, с. 8). Це відкриває перспективи дослідження інтермедіальності як високохудожніх, так і нехудожніх об'єктів, репрезентованих як в реальному, так і в віртуальному просторі, включно з новими медіа.

М. Лейтонен наголошує на тому, що «інтермедіальність» належить до інтертекстуальності, що долає межі медіа (Lehtonen, 2012, с. 38). Дослідник у своєму визначенні посилається на такі події, як цифровізація, концентрація власності на засоби масової інформації, глобалізація та орієнтація на синергію, що підкреслює нову актуальність інтермедіальності як аналітичної категорії. «Інтермедіальність» характеризує формування значень у мультимодальних культурних просторах. Інтермедіальність, таким чином, стосується зв'язків між уже мультимодальними символічними режимами у завжди мультимодальних культурах. Поняття інтертекстуальності, яке є основою для уявлень про інтермедіальність, на думку дослідника, передбачає, що всі тексти виробляються та інтерпретуються у зв'язку з іншими текстами та текстовими знаннями, якими володіють продюсери та інтерпретатори. Тоді ідея інтермедіальності розширює це, підкреслюючи, що інтертекстуальність не обмежується внутрішніми інтертекстуальними зв'язками лише одного засобу. Ті самі жанри, типи персонажів, сюжетні моделі, теми та мотиви тощо викорис-

товуються, скажімо, у романах, фільмах, мультфільмах та комп'ютерних іграх. Ті самі знаменитості циркулюють у таблоїдах і телевізійних програмах. Отже, за М. Лейтоненом термін «інтермедіальність» є здоровим нагадуванням про той факт, що різні форми репрезентації не можуть бути відокремлені одна від одної ні на рівні індивідуальної свідомості, ні на рівні культури в цілому. Навпаки, вони завжди впливають один на одного (Lehtonen, 2012, с. 38). Форми репрезентації, що використовуються в будь-який момент часу, утворюють певну мережу або поле, яке побудоване на основі взаємних відмінностей і подібностей. У будь-якому разі ідеї мультимодальності та інтермедіальності викликають сумнів у понятті розгляду медіапрактик як автономних. Ці ідеї – текстової мультимодальності (усі способи репрезентації самі по собі є мультимодальними, тобто складаються з більш ніж одного способу репрезентації), культурної мультимодальності (культури завжди використовують більше ніж один спосіб репрезентації) та інтермедіальності (однаковий зміст циркулює в різних медіаформах, долаючи їхні кордони та перетворюючись з однієї форми на інше) – всі ставлять під сумнів сучасні уявлення про тотожність текстів і медіапрактик. У світлі цих понять і концепцій тексти та медіапрактики не є автономними та повними у своїх власних термінах. Натомість вони гетерономні, тобто залежать від форм і змісту, знаків і значень, продуктів і практик, текстів і підтекстів, які не походять з їхніх «належних» областей (Lehtonen, 2012, с. 38).

Таким чином, можна констатувати, що поняття інтермедіальності в широкому сенсі належить до будь-яких взаємодій між різними медіа, відповідно активно використовується для опису значної кількості культурних феноменів, у яких задіяні більше одного традиційного медіа.

У закордонному науковому вимірі представлено кілька типологій інтермедіальності, запропоновані С. Шером (літературно-музична класифікація) та О. Ханзен-Льове (літературно-образотворча класифікація). За О. Ханзен-Льове існує три типи інтермедіальності:

– моделювання матеріальної фактури іншого виду мистецтва в літературі (наприклад, принцип монтажу, візуальна поезія чи проза, мелодика поетичної мови, просторова перспектива);

– відображення в літературному творі формотворчих принципів архітектурної споруди, полотна, музичного твору або кінотвору;

– використання в літературному тексті образів, мотивів, сюжетів інших видів мистецтва (так званий принцип «мистецтва в мистецтві») (Hansen-Löve, 1983, с. 293). Екстраполяція наведеної типології на інтермедіальність в сучасній видовищній культурі видається досить перспективною.

Сучасні культурні продукти та практики в більшості інтермедіальні, оскільки складаються з цитат, запозичених із іншорідних текстів, створених мовами інших видів мистецтва. Типовим для сучасного етапу є трансформація форм і практик одних медіа іншими, наприклад, у створенні відеоігор активно використовуються прийоми, традиційні для образотворчого та кіномистецтва (зокрема перспектива), елементи наративу, включно з сюжетною лінією, системою персонажів, часопросторовими характеристиками та ін. із різних медіапродуктів (наприклад, персонажі аудіовізуальних творів, від фільмів до анімації, стають головними героями сучасних сценічних постановок, відеоігор, коміксів та ін.).

На сучасному етапі дискурсивні практики, включно з візуальністю, утворюють складну проміжну мережу практик позначення, які конструюють реальність, а не прості її репрезентації. Соціально сконструйоване значення або те, що називається «культурою», відбувається через процеси узгодження історій, образів і значень, тобто через спільно сконструйовані

та контекстуальні угоди, відносини влади та їх санкціонування, а також легітимацію соціальних позицій і локусів. Тому способи створення, обробки та передачі інтермедійних дискурсивних практик є актуальною та важливою сферою дослідження і практики.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інтермедіальність – явище із глобальним впливом і здатністю створювати нові форми художніх і критичних інновацій, що може знайти способи їх розповсюдження, об'єднати культурні спільноти і використовуватися як засіб для інноваційних культурних практик. Екстраполяція представлених у сучасному науковому вимірі дефініцій поняття «інтермедіальність» на проблематику видовищної культури перших десятиліть ХХІ ст. дозволяє розглядати його як специфічний тип структурних взаємозв'язків у продуктах і практиках видовищної культури, що заснований на взаємодії лексики різних видів мистецтва в системі єдиного художньо-естетичного цілого; наявністю в культурному продукті або практиці таких образних структур, що містять інформацію про різні види мистецтва.

Теорія інтермедіальності, що з культурологічних позицій розглядає різноманітні аспекти взаємодії мистецтв, проблеми художнього тексту в тексті, взаємодію різних лексичних систем та ін., відкриває значні перспективи для дослідження художніх продуктів та практик, представлених в сучасній видовищній культурі України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лупак Н. М. Культурсеміотичний, медіатехнологічний, комунікативний підходи у дослідженні поняття «інтермедіальність». *Science Review*. 2019. 6(23). С. 21–27.
2. Маленко О. Інтермедіальність як естетизація художнього дискурсу: митець – мистецтво – читач. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. 2014. Вип. 5. С. 42–50.
3. Попова О. В. Інтермедіальні студії у сучасному літературознавстві. Проблеми семантики слова, речення та тексту. 2017. № 38. С. 163–167.
4. Савчук Г. О. «Інтермедіальність» як категорія літературознавства й медіології). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2019. Вип. 81. С. 15–18.
5. Фесенко Є. В. Інтермедіальні аспекти в літературі : матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції 26 жовтня 2017 р. URL : <https://nimfilmdpu.mozello.com/vseukrainska-nternet-konferencija/porvnljalne-literaturoznavstvo/params/post/1336728/> (дата звернення : 13.06.2024).
6. Чаюн І. Інтермедіальність як принцип побудови художнього тексту (теоретичний аспект. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 64. Т. 2. С. 253–257.
7. Appadurai A. Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. *Public Culture*. 1990. Issue 2 (2). pp. 1–24.
8. Besson R. Prolégomènes pour une définition de l'intermédialité à l'époque contemporaine. HAL. 2014. pp. 2–20. URL: <https://shs.hal.science/hal-01012325/> (дата звернення : 19.06.2024).

9. Hess-Lüttich E. W. B. Kohti holististen tekstien narratologiaa. Hypertekstin tekstuaalinen Teoria. In S. Inkinen and M. Ylä-Kotola (eds) *Mediatieteen kysymyksiä 3. Kirjoituksia mediakulttuurista*. 1999. pp. 679–718.
10. Hansen-Löve A. A. *Intermedialität und Intertextualität: Probleme der Korrelation von Wort- und Bildkunst*. *Dialog der Texte*. Wiener Slawistischer Almanach. 1983. Issue 11. pp. 291–360.
11. Jensen K. B. *Media Convergence. The three degrees of network, mass, and interpersonal communication*. London & New York: Routledge, 2010. 226 p.
12. Lehtonen M. *Media: One or Many?* In : Juha Herkman, Taisto Hujanen, Paavo Oinonen (eds.). *Intermediality and media change*. Tampere University Press, 2012. pp. 31–44.
13. Müller J. E. *Intermedialität: Formen moderner kultureller Kommunikation*. Münster, 1996. 335 p.
14. Muller J. E.. *Intermediality and Media Historiography in the Digital Era*. *Acta univ. sapientiae, film and media studies*. 2010. Vol. 2. pp. 15–38.
15. Wolf W. *The Musicalization of Fiction: A Study in the Theory and History of Intermediality*. Amsterdam, 1999. 284 p.

REFERENCES:

1. Lupak, N. M. (2019). *Kulturesemiotychnyi, mediatekhnolohichni, komunikatyvnyi pidkhody u doslidzhenni poniattia «intermedialnist»* [Cultural semiotic, media technological, communicative approaches in the study of the concept of “intermediality”]. *Science Review*, 6(23), 21–27 [in Ukraine].
2. Malenko, O. (2014). *Intermedialnist yak estetyzatsiia khudozhnoho dyskursu: mytets – mystetstvo – chytach* [Intermediality as aestheticization of artistic discourse: artist – art – reader]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Serii 8. Filolohichni nauky (movoznavstvo i literaturoznavstvo)*, 5, 42–50 [in Ukraine].
3. Popova, O. V. (2017). *Intermedialni studii u suchasnomu literaturoznavstvi* [Intermedia studies in modern literary studies]. *Problemy semantyky slova, rechennia ta tekstu*, 38, 163–167 [in Ukraine].
4. Savchuk, H. O. (2019). «Intermedialnist» yak katehoriia literaturoznavstva y mediolohii [“Intermediality” as a category of literary studies and media studies)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*, 81, 15–18 [in Ukraine].
5. Fesenko, Ye. V. (2017). *Int ermedialni aspekty v literaturi* [International aspects in literature]: materialy Vseukrainskoi internet-konferentsii 26 zhovtnia 2017 r. URL : <https://nimfilmdpu.mozello.com/vseukrainska-internet-konferencija/porvnijalne-literaturoznavstvo/params/post/1336728/> [in Ukrainian].
6. Chaiun, I. (2023). *Intermedialnist yak pryntsyyp pobudovy khudozhnoho tekstu (teoretychnyi aspekt)* [Intermediality as a principle of construction of an artistic text (theoretical aspect)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 64, 2, 253–257 [in Ukraine].
7. Appadurai, A. (1990). *Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy*. *Public Culture*, 2 (2), 1–24 [in English].
8. Besson, R. (2014). *Prolégomènes pour une définition de l’intermédialité à l’époque contemporaine*. HAL, 2–20. URL: <https://shs.hal.science/hal-01012325/> [in French].
9. Hess-Lüttich, E. W. B. (1999). *Kohti holististen tekstien narratologiaa. Hypertekstin tekstuaalinen Teoria*. In S. Inkinen and M. Ylä-Kotola (eds) *Mediatieteen kysymyksiä 3. Kirjoituksia mediakulttuurista*, 679–718 [in Finnish].
10. Hansen-Löve, A. A. (1983). *Intermedialität und Intertextualität: Probleme der Korrelation von Wort- und Bildkunst*. *Dialog der Texte*. Wiener Slawistischer Almanach, 11, 291–360 [in German].
11. Jensen, K. B. (2010). *Media Convergence. The three degrees of network, mass, and interpersonal communication*. London & New York: Routledge [in English].
12. Lehtonen, M. (2012). *Media: One or Many?* In : Juha Herkman, Taisto Hujanen, Paavo Oinonen (eds.). *Intermediality and media change*. Tampere University Press, pp. 31–44 [in English].
13. Müller, J. E. (1996). *Intermedialität: Formen moderner kultureller Kommunikation*. Münster [in German].
14. Muller, J. E. (2010). *Intermediality and Media Historiography in the Digital Era*. *Acta univ. sapientiae, film and media studies*, 2, 15–38 [in English].
15. Wolf, W. (1999). *The Musicalization of Fiction: A Study in the Theory and History of Intermediality*. Amsterdam [in English].